

Z D R A V Á M Ě S T A , O B C E A R E G I O N Y Č R

ROZHOVOR

**Rozhovor
s Dr. Agisem Tsouros, ředitelem centra
pro urbánní zdraví
Světové zdravotní
organizace v Evropě**

Setkání v Praze bylo velmi produktivní a příjemné

V Praze zasedala Řídící komise Projektu Zdravé město WHO. Můžete nám přiblížit jaká je hlavní náplň této komise?

V tak velké mezinárodní síti, jakou tvoří města a regiony realizující Projekt Zdravé město (PZM) (obec, region), je velmi obtížné se domlouvat se všemi najednou. Proto vznikla tato komise, která je volena členy PZM WHO a schází se 2-3 do roka. Hlavním smyslem je diskutovat a domlouvat se na zásadních tématech PZM WHO.

Co bylo náplní tohoto pražského zasedání?

Toto bylo velmi důležité setkání, a to zde dvou důvodů. Zprv jsme hodnotili vývoj PZM WHO za posledních pět let. Nejednalo se pouze o řekněme technické hodnocení, ale také o politické hodnocení činnosti tohoto hnutí. Zároveň jsme diskutovali, jak nejlépe využít velkou zkušenost našich členů v celé řadě konkrétních témat podpory zdraví. Důležitým bodem bylo také vytvoření metodologie, kterou by naši členové mohli využívat a rovněž jsme přemýšleli o tom, jakou zvolíme strategii pro další rozvoj tohoto projektu. Mluvili jsme samozřejmě i o budoucnosti PZM WHO, o jeho dalším rozvoji aktuálně do roku 2008. Řešili jsme především otázku poptávky ze strany politiků - představitelů měst, obcí, regionů - a s tím související problematika témata, na jejichž řešení by se měla v blízké budoucnosti Zdravá města zaměřit.

Na podzim se uskuteční další výroční setkání Zdravých měst a jejich sítí ve francouzském Rennes. Víte už, co bude hlavním tématem?

Příprava konference byla jedním z důležitých bodů pražského zasedání. Rozhodli jsme se tentokrát zaměřit na dvě velká témata, která chceme řešit s našimi členy. Prvním je v podstatě budoucí podoba měst a to, jak se vyrovnají s velkými problémy současnosti - sociální vyloučení určitých skupin obyvatel, migrace, chudoba, rovnost příležitostí ve vztahu ke zdravotním službám, apod. Druhé nosné téma se bude týkat možností místních „lídrů“ přispět k podpoře zdraví

a udržitelného rozvoje. Co mohou v tomto směru sami udělat, aby docílili hmatatelných změn. *Dokončení na straně 2.*

TÉMA MĚSÍCE: „NEKUŘÁCKÉ VEŘEJNÉ PROSTORY“

Nemoci způsobené kouřením jsou podle Světové zdravotní organizace (WHO) celosvětově druhou nejčastější příčinou úmrtí. Každý rok na světě předčasně zemře 5 milionů kuřáků a v případě pokračujícího současného trendu by toto již nyní alarmující číslo mohlo v roce 2020 vzrůst i na dvojnásobek, tedy na 10 milionů předčasných úmrtí souvisejících s kouřením. V České republice způsobí nemoci spojené s užíváním tabáku ročně 18 000 obětí, mezi nimiž však přibývá stále více nekuřáků, a to díky nemocem způsobeným pasivním kouřením. Zdraví škodlivému působení cigaretového kouře jsou vystaveni zejména lidé na pracovištích a v restauračních zařízeních, kde jsou kromě hostů ohroženi také zaměstnanci těchto provozů. Pasivními kuřáky se nedobrovolně stávají také děti v rodinách, kde některý z rodičů kouří. Přitom účinky pasivního kouření na lidský organismus jsou srovnatelné s nemocemi způsobenými aktivním kouřením. Právě ochraně nekuřáků před účinky kouře z cigaret byla věnována letošní kampaň Den bez tabáku, jejímž hlavním tématem byla tentokrát „Nekuřácká veřejná prostranství“. Příklady ze zemí, kde byly uzákoněny nekuřácké veřejné prostory ukazují, že legislativní změna ve prospěch nekuřáků nakonec

NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČR
Téma: Nekuřácké veřejné prostory

prospěje všem obyvatelům včetně majitelů restaurací i samotných kuřáků, kteří spotřebu cigaret omezí. Květnové číslo Zpravodaje přináší mimo jiné informace z dění ve Zdravých městech, obcích a regionech, které se letos připojily k mezinárodní kampani Den bez tabáku.

Setkání v Praze bylo velmi produktivní a příjemné

Dokončení ze strany 1

Hodnotíte tedy zasedání v Praze pozitivně?

Program byl velmi nabitý. Měli jsme unikátní možnost poznat místní přístupy. Vyslechli jsme velmi působivou prezentaci pražského radního Dr. Štěpánka o situaci v Praze a přístupu současného vedení. Jsem potěšen, že Praha zvažuje své zapojení do PZM WHO, což by představovalo významný posun nejen v rámci ČR, ale také v kontextu Evropy. Potěšilo nás rovněž, že se Národní síť Zdravých měst ČR zaměřuje na prosazování dlouhodobých vizí pro kvalitu života, udržitelný rozvoj, dopravu ad., protože to je přesně to, o čem Projekt Zdravé město WHO je – nejenom se zabývat problémy dneška, ale také hledat řešení problémů budoucnosti, přemýšlet o tom, jak bude vypadat urbanismus zítřka. Setkání, kterého se účastnili zástupci Norska, Velké Británie, Itálie, Izraele, Slovinska, Polska, Chorvatska, Turecka a České republiky, bylo velmi příjemné a produktivní.

Co byste vzkázal českým Zdravým městům, obcím a regionům?

Národní síť Zdravých měst patří mezi tři nejlepší sítě v Evropě. Prokázali jste, že děláte dobrou práci a postupujete konzistentně a systémově. Zaujalo mě zejména, jak jste dokázali propojit mezinárodní agendu OSN, EU či WHO a přinést ji až na úroveň samospráv a být dobrým a platným partnerem Ministerstva zdravotnictví, vnitra a dalších centrálních institucí. Udělali jste opravdu obdivuhodnou práci a ukázali způsob, jak podporovat své členy na místní a regionální úrovni a zároveň na úrovni národní a mezinárodní. Věřím, že se z vaší dobré zkušenosti poučí i ostatní.

Zástupci z celkem devíti zemí zapojených do mezinárodního Projektu Zdravé město WHO jednali po tři dny v Praze. Tzv. Řídící komise měla na programu mj. setkání se zástupci Ministerstva pro místní rozvoj a pražského magistrátu. V čele stolu sedí (zleva) nový předseda NSZM Petr Řezníček, ředitel PZM WHO Agis Tsouros, vedoucí kanceláře WHO ČR Alena Šteflová a ředitel NSZM Petr Švec. Účastníky přivítal 1. náměstek ministra pro místní rozvoj Milan Půček.

NEKUŘÁCKÉ BUDOU VEŘEJNÉ PROSTORY V CELÉ EVROPSKÉ UNII, VĚTŠINA OBČANŮ PROTIKUŘÁCKÁ OPATŘENÍ PODPORUJE

Dosavadní praxe v zemích, které již přijaly zákonná opatření k ochraně nekuřáků, prokázala prospěšnost zvoleného postupu, a proto by se nejpozději v roce 2009 měly v Evropské unii stát všechny veřejné prostory včetně restaurací nekuřáckými. Kampaně na podporu nekuřáckého prostředí podpořené vydáváním manifestů a publikací probíhají v celé Evropě, široká veřejná debata doprovází postupné zavádění protikuřáckých opatření také v České republice.

U příležitosti Světového dne bez tabáku (31. května) představil komisař EU zodpovědný za problematiku veřejného zdraví Markos Kyprianou v Evropském parlamentu výsledky nového **Eurobarometru věnovaného problematice kouření**. Eurobarometr jasně ukázal, že většina Evropanů souhlasí s protikuřáckými opatřeními. Nekuřácké kanceláře, jiná pracoviště uvnitř budov a veřejné prostory podporuje dokonce 88 % občanů, což je ještě více než v loňském roce. V Evropském parlamentu byl rovněž představen manifest evropské mládeže „Mladí lidé: Za život bez tabáku“. Na začátku roku 2007 přijala Evropská komise Zelenou knihu „**Za Evropu bez cigaretového dýmu: možnosti aktivit na úrovni EU**“, jejíž česká verze je ke stažení na stránce http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/Tobacco/Documents/gp_smoke_cs.pdf.

Jednotlivé země Evropy mezitím pokračují v omezování kouření ve veřejných prostorech. Již čtyřletou zkušenost s nekuřáckými restauracemi mají v Irsku, tvrdá opatření přijali nedávno také ve Finsku, Francii a v Severním Irsku, v nejbližší době se chystá omezení kouření v Portugalsku a v Německu. Na příkladech zemí, které už protikuřácká opatření zavedly, se ukazuje, že tato omezení mají jednoznačně pozitivní dopad na ekonomiku a jsou výhodná zejména pro zaměstnavatele. Podle Světové organizace práce totiž ročně zemře v důsledku pasivního kouření **200 tisíc zaměstnanců**. Také proto vydala letos Světová zdravotní organizace (WHO) publikaci **Ochrana před pasivním kouřením – doporučená opatření** (Protection from Exposure to Second-hand Tobacco smoke), která obsahuje řadu doporučení – legislativních, technických a dalších – jež mají omezit negativní dopady pasivního kouření (dostupné na http://www.who.int/tobacco/resources/publications/wntd/2007/pol_recommendations/en/index.html - pouze v Aj).

Ekonomické ztráty může zaznamenat přirozeně jen tabákový průmysl, jehož zástupci současná protikuřácká opatření vnímají jako své ohrožení. Výrobci cigaret dlouhodobě zaměřují reklamní aktivity na děti, které tvoří hlavní cílovou skupinu potenciálních celoživotních závislých zákazníků. Epidemie dětského kuřáctví – výraz epidemie je zde zcela na místě, neboť kuřáctví je odborníky považováno za nemoc s vlastní diagnózou – má své příčiny také v napodobování atraktivních hrdinů z reklamních šotů, nezdědka vkládaných do filmů. Mezi kuřáky v České republice jsou nejvíce zastoupeni mladí lidé mezi 15 a 18 lety věku.

Protikuřácké osvětové aktivity se postupně zaměřují hlavně na prevenci kouření a ochranu nekuřáků

Právě nejohroženější skupině potenciálních kuřáků z řad dětí se věnují ve svých preventivních aktivitách organizace zaměřené na protikuřáckou osvětu. Iniciativa **Řetěz lásky k dětem** se systematicky věnuje příčinám epidemie dětského kuřáctví a za podpory známých osobností, jako je např. herec Tomáš Hanák, šíří mezi veřejnost fakta o problematice závislosti na tabáku u dětí a mládeže. Při odvykání kouření pomáhají mladistvým i dospělým Centra léčby závislosti na tabáku, která fungují ve velkých nemocnicích, nebo nejrůznější poradny pro odvykání kouření. Letošnímu tématu Dne bez tabáku, tedy „Nekuřáckým veřejným prostorům“ se ve svých projektech na území České republiky věnuje také **Světová zdravotní organizace** a při svých aktivitách spolupracuje se známými organizacemi, jako je **Liga proti rakovině** nebo **Česká koalice proti tabáku**.

WHO podporuje a sama organizuje také odborná setkávání. „15. Května proběhl v Senátu ČR seminář s názvem **Nekuřácké prostředí – základní lidské právo**, kde jsme rozebírali nejen politické aspekty nekuřáckých veřejných prostorů, ale také právní hlediska, např. právo zaměstnance na

nekuřácké pracovní prostředí, a ekonomické dopady kouření. Na semináři také zazněly některé méně příjemné skutečnosti. Česká republika je známá tím, jak je její politické prostředí ovlivněno tabákovými firmami. Z tohoto důvodu se nám pak vyhýbají zajímavé granty," upozorňuje MUDr. Alena Šteflová z české kanceláře WHO. Uzákonění nekuřáckých veřejných prostorů, které žádá mimo jiné „**Petice za nekuřácké veřejné prostory v ČR**“ organizovaná Českou koalicí proti tabáku, odpovídá trendu směřujícímu k nekuřácké Evropě.

Z DRAVÁ MĚSTA SE BĚHEM KAMPANĚ DEN BEZ TABÁKU ZAMĚŘILA NA PREVENCI, ODVYKÁNÍ KOUŘENÍ A OCHRANU NEKUŘÁKŮ

Kampaň Den bez tabáku pravidelně informuje občany o rizicích spojených s kouřením. Osvětové akce tentokrát v souladu s tématem letošního ročníku kampaně zdůraznily také význam nekuřáckých veřejných prostorů.

Mezi největší akce pořádané Zdravými městy a obcemi ke Dni bez tabáku patří celodenní program v brněnské zoologické zahradě s názvem „Zvířátka také nekouří“. Na své si přišly jak děti, tak jejich rodiče.

Příkladem opatření, která mají přispět ke zdravému způsobu života a chránit práva nekuřáků je rozhodnutí zastupitelstva Zdravého města **Brno** podmínit od letošního roku přidělování dotací z rozpočtu města na kulturní akce tím, že jejich organizátoři **zajistí návštěvníkům nekuřácké prostředí**. U příležitosti Dne bez tabáku proběhla informační kampaň určená všem pracovníkům městského úřadu ve Zdravém městě **Uherský Brod**, kdy bylo rovněž zkontrolováno příslušné označení budov i jednotlivých pracovišť. Hlídky Městské policie pak provedly kontrolu na zastávkách veřejné hromadné dopravy a ve stravovacích zařízeních, která jsou povinna mít vyhrazené a řádně označené prostory pro nekuřáky. Tématu pasivního kouření dětí se věnoval program Dne bez tabáku ve Zdravém městě **Třebíč**. Pracovnice Třebíčského centra uspořádaly společně s dětmi anketu s názvem „**Maminko, tatínku, proč kouříte?**“, která proběhla v denním centru i v dalších kroužcích a pomocí anketních lístků měla získat informace o tom, jaké procento rodičů kouří. Rodiče nekuřáci dostali malý dárek, rodiče kuřáci pak obdrželi „antidárek“. Sdružení Ageus Třebíč uspořádalo v Klubu Zrychlí! besedu o škodlivosti kouření s MUDr. Karlem Janičkem na téma „Nový život bez tabáku - Jak kouření a užívání drog během těhotenství ovlivňuje budoucí narozené dítě.“ Informace o problematice kouření mohli získat návštěvníci **Stánku zdraví** na Resselově náměstí ve Zdravém městě **Chrudim**. Krajská hygienická stanice v Pardubicích zde představila poradnu pro odvykání kouření, která návštěvníkům nabídla také možnost nechat si změřit přístrojem Smokerlyzer množství oxidu uhelnatého ve svých plicích. Hodnoty naměřené u kuřáků jsou mnohonásobně vyšší než u nekuřáků a dle naměřené hodnoty bylo možno odhadnout i počet vykouřených cigaret za den. Nekuřák si místo toho mohl ověřit, zda byl v posledních hodinách pod vlivem pasivního

kouření. Děti odrazovala od kouření na stánku přítomná kouřící panenka Zuzanka. Návštěvníci Stánku zdraví mohli také podepsat **petici za zákaz kouření ve veřejných prostorech**, podporovanou Českou lékařskou komorou.

Na 140 Chrudimáků se 26.5. vydalo na každoroční výšlap za zdravým vzduchem na Sněžku. Ve 13.00 hod. se na jejím vrcholu setkali s výpravou Ministerstva zdravotnictví a WHO.

Zdravotní poradny nejen během kampaně Den bez tabáku pomáhají lidem přestat s kouřením

Zdravé město Hodonín uspořádalo ve spolupráci se Zdravotnickým ústavem se sídlem v Brně, Centrem JIH a Lékárnou Dům zdraví v prostorech Městského úřadu přednášku pro veřejnost s názvem „Jak přestat kouřit“ a podtitulem „Metody, možnosti a zkušenosti“. V následujícím programu byli návštěvníci akce seznámeni s nejnovějšími programy pro postupné odvykání kouření pomocí náhradní nikotinové terapie a třístupňového homeopatického přístupu. Ve Zdravém městě **Ústí nad Labem** u příležitosti Dne bez tabáku vyvrcholila **soutěž „Přestaň a vyhráj“**, a to předáním ceny vylosované vítězce, která stejně jako ostatní finalisté prokázala, že po dobu jednoho měsíce vydržela nekouřit. Partnerem protikuřácké soutěže byl Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem. V rámci kampaně Den bez tabáku ve Zdravém městě **Litoměřice** byl regionální kabelovou televizí natočen a odvysílán příspěvek z ordinací plicních lékařů. Žáci litoměřických základních škol měli také možnost zúčastnit se netradiční soutěže, spočívající v natočení krátkého videa dle vlastního scénáře, poukazujícího na negativní dopady kouření. Příspěvky byly odvysílány na kabelové televizi a také zveřejněny na internetových stránkách <http://www.litomericko24.cz>. Autoři nejpodobenějšího videa byli odměněni cenami, které věnovalo město Litoměřice kabelová televize. Návštěvníkům **Stánku zdraví VZP** ve Zdravém městě Brno radili odborníci z Ligy proti rakovině, jak předcházet onkologickým onemocněním, a pro zájemce zde také byla připravena **škola odvykání kouření**.

Mezi tradiční akce k mezinárodnímu Dni bez tabáku patří měření krevních hodnot, podobně, jako tomu bylo letos v Hodoníně.

Den bez tabáku doprovodily ve Zdravých městech sportovní a jiné zábavné akce

Tradiční součástí kampaně Den bez tabáku tvoří „Cesty za čistým vzduchem“, které mají zdůraznit význam aktivního pohybu bez tabáku pro zdravý životní styl a fyzickou kondici. Zdravé město **Chrudim** společně s Klubem českých turistů uspořádalo již tradiční výstup na Sněžku. V sobotu 26. května 2007 se na trasu vydalo na 140 chrudimských obyvatel v čele s předsedou Národní sítě Zdravých měst ČR a místostarostou města Petrem Řezníčkem. Na vrcholu nejvyšší české hory se chrudimští setkali s výpravou z Ministerstva zdravotnictví ČR a Světové zdravotní organizace. Na Sněžce proběhlo předání pamětních listů se speciálním razítkem a také společné vrcholové foto. Cestu za zdravým vzduchem podnikli také ve Zdravém městě **Blansko**. Trasa vedla z Blanska do nedaleké obce Hořice. Obyvatelé

Mediálně velmi vědeckou částí programu Dne bez alkoholu a tabáku ve Vsetíně byly opakované pochody městem, kterých se zúčastnili žáci základních škol a členové Dětského parlamentu.

Zdravého města **Vsetín** měli možnost se přímo na Den bez tabáku zúčastnit Cesty za čistým vzduchem na Vsacký Cáb, poté, co o den dříve proběhly ve městě oslavy Dne bez alkoholu. Zdravé město **Orlová** uspořádalo společně se Zdravým městem **Karviná**, Nadačním fondem „Dítě a ovzduší“ Karviná, Českým červeným křížem OS Karviná, Střední zdravotnickou školou Karviná a Zdravotním ústavem Ostrava výstup na Velkou Čantoryji. Na vrcholu hory byl pro účastníky, chodce či cyklisty, připraven doprovodný program se zdravotní tematikou. Cyklistický výlet s názvem „Na kole do muzea“ připravilo pro své obyvatele Zdravé město **Letovice**. Celkem asi 60 účastníků všech věkových kategorií se vydalo na kole do nově otevřeného muzea v Horním Smržově, kde si po sportovním výkonu prohlédli expozici v tradičních lidových obydlích. Cestu za čistým vzduchem uspořádalo také Zdravé město **Třebíč** ve spolupráci s Tělocvičnou jednotou Třebíč, a to přímo výstupem na trebičskou věž. Účastníci organizovaného výstupu mohli na ochozu věže rozluštit ukrytou šifru a získat drobnou upomínku na akci, která podpořila myšlenku zdravého života bez tabáku.

Databáze DOBRÁ PRAXE

Příklady dobré praxe k tématu udržitelné spotřeby a výroby i dalších oblastí naleznete v Databázi DobráPraxe - <http://www.dobrapraxe.cz>.

K podpoře kampaně se letos přihlásila tato členská města a obce NSZM: **Brno, Blansko, České Budějovice, Hodonín, Chrudim, Letovice, Litoměřice, Orlová, Třebíč, Uherský Brod, Ústí nad Labem, Vsetín.**

Zajímavé informace o partnerech a finančních zdrojích k tématu prevence kouření a o dobré praxi Zdravých měst, obcí a regionů z této oblasti naleznete rovněž v loňském vydání květnového Zpravodaje NSZM na adrese <http://www.nszm.cz/zprav>.

KONTAKTY

NSZM ČR, Šrobárova 48, 100 42 Praha 10
T: +420 602 500 639 | E: info@nszm.cz | W: www.nszm.cz
Petr Švec, národní koordinátor Projektu Zdravé město WHO v ČR

(použití ilustrační fotografie pocházejí z archivů NSZM ČR a Zdravých měst, obcí a regionů ČR)

Materiál byl podpořen ze zdrojů Evropského sociálního fondu a Ministerstva životního prostředí ČR